D·N
2/12 1956

Kyrkan, sanningen och värdena

Samhälleliga strävanden och värderingar har ”utgått från en moraluppfattning, som direkt eller indirekt vilar på kristen grund. De värden, som kristen verksamhet skapat åt vårt folk, utgör en tillgång, som bör tagas väl till vara. Utskottet kan därför icke medverka till någon åtgärd, som kan befaras skada dessa omistliga värden.” Så heter det i det betänkande från konstitutionsutskottet som ligger till grund för riksdagens utredningsbeslut om statskyrkan för några dagar sedan. Samma synpunkt dominerade kammarens nu publicerade debatter. Det var inte tal om tro, utan om värden. De som värjde statskyrkan hävdade inte sanningen i dess lära, utan nyttan av dess moraliska förkunnelse.

Uttgår på samma sätt talar man runtom i världen. Katolicism, muhammedanism, buddism och hinduism — alla dessa ideologier försvaras som stöd för samhälleig moral. Och i stort sett menar man alldeles samma moral: fredlighet, folkstyrelse, sociala förbättringar, den enskildes val som mål för allt politiskt arbete. Religionerna — de helt skilda religionerna — prisas som inspiratörer av och hälvetk för en och samma etik. Kristus och Muhammed — båda har blivit demokrater och socialreformister. Vad som skett är att religioner och kyrkor anpassat sin förkunnelse efter strömningar som sedan århundraden i allt snabbare tempo påverkat folkens opinion, strömningar som inte rimligen kan vara speciellt kristet eller muhammedanskt eller buddistiskt betingade, eftersom de är gemensamma för nationer med dessa olika religioner, eftersom de är gemensamma för troende och gudlösa. Okunnigheten, tanklösheten, konventionalismen är tillräckligt utbredda för att dessa motiveringar för de gamla kyrkornas bestånd skall ha en viss slagkraft.

Likväl är det en smula överraskande att nästan vilka argument som helst i denna genre kan framföras i den svenska riksdagen utan att någon kan eller vill slå sönder dem. Några talare förklarade att demokratin hade sin rot i kristendomen och ville därför bevara statskyrkan. Det nämndes inte att de kristna förkunnarna behövde bortåt två tusen år och mycken hjälp utifrån för att komma på den tanken, att kyrkorna under lång tid så gott som överallt hörde till de demokratiska kravens mest envetna motståndare, att de ännu i våra dagar samverkar eller samverkar med nazism, fascism, peronism och francoism, att till och med svenska biskopar för några år sedan placerade sig i beredskap för den väntade diktaturen och med förakt talade om demokrati och ”1789 års idéer”. Andra talare hyllade kristendomen som förkunnare av idén om människovärdet, som slaveriets avskaffare, som den sociala rättfärdighetens inskyndare. Människovärdet, denna från antiken hämtade tanke, drev kristendomen i det längsta blott som en tro på allas likhet inför Gud — och tron på ett bestraffande eller belönande liv efter detta blev ett medel att förringa jordelivet, att se fattigdom, orättvisor och förtryck i detta liv som småsaker, riktigt belönade genom vad som ovanefter väntade. Slaveriet: med Bibeln i handen har präster av snart sagt alla kristna bekännelser försvarat just denna institution, liksom den härskande kyrkan i Sydafrika just nu försvarar det vita väldet och de andra rasernas reella förslavande. Social rättfärdighet och utjämning: läs svenska, engelska, franska kyrkomöns predikningar för några årtionden sedan om fattigdomens värde och förnöjsamhetens nödvändighet, och ni måste skämmas för det argumentet!

Med det sagda förnekas naturligtvis inte att den kristna religionen påverkat vår livssyn, liksom en rad andra ideologier gjort det. Inte heller att kristna människor verkat för de idéer som präglar nutidens samhällsetik, liksom icke kristna gjort det. Det orimliga och obehagliga är skrytet, anspråken på monopol, falskheten mitt i talet om sanning och uppriktighet som ledstjärnor. Samma falskhet framträder då det gäller att förhärliga inte blott kristendomen, utan just statskyrkan — som om moralen i Sverige vore överlägsen låt oss säga schweizisk, fransk, holländsk eller amerikansk moral.

Ingen troende kristen vill väl bestrida att kristendomen är en lära, en tro på bestämda utsagor om verkligheten — inte i första rummet en moralisk åskådning. Men detta avgörande förhållande berördes knappt i debatten. Gud, Kristus, försoningen, livet efter detta, treenigheten, nattvardens innebörd, sådana ting var tabu. Det kan förefalla underligt och chockerande; att staten är sammankuten med kyrkan har dock varit därför att kyrkan ansetts förkunna sanningen. Men man förstår det väl. Sanningsfrågan var för hård, för kantig för dessa genomtliga resonörer; moralismen lämpar sig bättre för de runda och gängbara fraserna. Enligt alla opinionsundersökningar tror blott en liten minoritet av det svenska folket mer på huvudpunkterna i kyrkans lära, sådan den utformats i de grundläggande trossatserna. Efter all sannolikhet måste därför endast få av debattörerna, i riksdagen, liksom i pressen, vara sig de är för eller mot statskyrkan, tro på den lära vars förkunnelse de anser så värdefull — ty det vore egendomligt om fått let troende lyckats lägga beslag på nästan alla riksdagsmandat och redaktörstolar. Det bör tilläggas att prästerna, även om de får antas i regel tro på något i läran, har det nästan lika besvärligt i sanningsfrågan; på centrala punkter kommer de vid anförandan med motsägande, otydliga eller tomma utsagor. Åsiktsfriheten är oerhört stor inom den svenska kyrkan, deklarerade en riksdagsman smickrande; han tänkte inte på att därmed kyrkans tro betecknas som suddig på gränsen till obefintlighet.

”Sanningen skall göra Eder fria”, heter det. Ordet är förvisso inte modernt i detta sammanhang. Att tala om sanningen, att hålla på sanningen anses tydligen av de flesta — kristna eller icke kristna — vara tecken på ett naivt och överdrivet intresse för saken, som inte anstår offentliga debattörer. Likgiltigheten, undvikandet, till och med hyckleriet är mera prydligt korrekta. Obehagare kan det inte bli.

Oljan från Amerika

Förenta staterna har — samtidigt med att England och Frankrike lovat att till jul utrymma Egypten — beslutat ställa oljeleveranser till Västeuropas förfogande. De stora amerikanska oljebolagen kommer genom en särskild kriskommitté — bildad genom dispens från antitrustlagstiftningen — att organisera dessa leveranser. Exakt när oljan kan börja anlända eller exakt hur stora kvantiteter det kan bli fråga om vet man ännu inte. Det beror bland annat på hur mycket tonnage som kan sättas in på transporterna över Atlanten. Man räknar emellertid med att, om allt går i lås, genom hjälpen från Amerika den västeuropeiska tillförseln, som nu uppgår till 60 procent av normalförbrukningen, skall kunna höjas till 75 eller 80 procent.

Även en nedskärning med 20 eller 25 procent av den normala förbrukningen av olja och bensin är en allvarlig belastning för försörjning och produktion i Västeuropa. Men det är klart att den dock kan bäras utan tillnärmelsevis så stora skadeverkningar som en inknappning av 40 procent: här gäller i fråga om verkningarna för näringslivet att 40 inte är dubbelt så hårt, utan flera gånger hårdare än 20. Kommer uppresningen av Suezkanalen nu i gång och oljeleveranserna från Mellersta Östern inom inte alltför lång tid kan beräknas flöda som vanligt igen, blir det också möjligt för Västeuropa att använda sina lager som en buffert att fylla ut ransonen. Inte minst för Sverige, som har lager för omkring ett halvt års normal förbrukning, kan en sådan buffertanvändning vara en naturlig utväg i händelse av allvarligare störningar av produktionen eller om vintern skulle bli sträng.

Emellertid föreligger här en hittills ej klargjord faktor: Hur stor blir, sedan Parisorganisationen väl kommit till ett beslut i fördelningsfrågan, den för Sverige nödvändiga inskränkningen? Man är inom Västeuropa överens om att nedskärningen inte kan över en kant bli 20 eller 25 procent, utan att hänsyn skall tas till de skilda ländernas speciella förhållanden. Räknar man det normala oljebehovet i procent av hela energiförbrukningen, får man följande jämförelsetal: Västtyskland 9, Storbritannien 13, Belgien—Luxemburg 14, Österrike 18, Frankrike 22, Schweiz 23, Nederländerna 24, Italien 32, Danmark 37 och Sverige 40. Man kan med olika beräkningsmetoder komma till något annorlunda relationer; Sveriges ställning på toppen rubbas emellertid inte. Vid en fördelning i proportion till respektive lands oljeförbrukning i förhållande till hela energikonsumtionen skulle Sverige behöva ransonera bort 11 procent av normalförbrukningen, Västtyskland 40 procent. Det är som sagt inte klart om denna fördelningsnorm kommer att utan justeringar begagnas. Så mycket bör dock vara klart att den nuvarande ransoneringen ej skulle behöva skärpas, att den tvärtom — tämligen kraftiga lättnader inom kort bör vara möjliga.

De amerikanska oljeleveranserna betyder inte bara att trycket på Västeuropas försörjning lindras för stunden: För Mellersta Österns oljeländer har Suezkanalens avstängning och den minskade oljeförsäljningen innebrutit ett allvarligt ekonomiskt och statsfinansiellt avbräck. Att nu åter Förenta staterna på en gång minska sina inköp i Mellersta Östern och leverera från amerikanska oljekällor till Västeuropa torde kraftigt öka arabstaternas ivers att snabbt få kanalen fri för trafik och därmed normalisera oljetransporterna.

PRESSGRANNAR

Statens järnvägar, som på lördagens fråga sitt 100-årsjubileum, brottas med problem och svårigheter i en tid då trafiken radikalt håller på att förändras. Optimismen var stor under järnvägshuggandets tid, förhoppningar och önskemål då har resulterat i bekymmer som SJ har att dras med i dag — trafikvaga banor som är kostsamma och vars framtida idéer är ovissa, framhåller Dala-Demokraten (s):

Jubileet firar SJ i en brydsam tid. Sedan många år pågår det en omgestaltning av trafiken, som även SJ har känning av. På korta sträcker sker trafiken nu i regel med andra fordon, bussar och bilar. På de längs resorna fordrar både ökad komfort i form av moderna tåg och ökad snabbhet. Tidens ijkt, gör självfallet inte järnvägarna förbi. På många håll har också SJ snabba och komfortabla tågförbindelser. Det bör erkännas att man på detta område skyndat så snabbt som omständigheterna gjort det möjligt. Järnvägslägen kompletteras också med buss- och godstrafik med bilar: SJ har över huvud taget försökt följa med utvecklingen och till gott en jämförelse med järnvägsföretag i andra länder; även med Amerika om man nu inte jämför med de främsta propagandaoch turistlägen i det stora landet.

SJ:s anpassning efter utvecklingens krav förvärvas dels av hygdepolitiska intressen, som kämpar hårt mot rationaliseringar vilka går ut över trafikvaga banor, dels av statsmakternas sjughet, som hindrat lönsamma investeringar.

Handelsminister Ohlin har ännu inte på fullt allvar tagit itu med ransoneringsproblemet I fråga om olja och bensin, anser Norrländska Socialdemokraten. Blir det fråga om en längre tids ransonering, måste andra former konstrueras, som tillgodoser skäligthetsprinciperna för såväl bostadsuppvärmningen och industriförbrukningen som motortrafiken:

Handelsministern hoppas väl som vi alla andra att oljeavkrigsteorna endast är en kortvarig knäpp. Men de förhoppningarna kan tätt sonar visa sig vara fåvitska. Situationen i Mellanöstern synes inte gå mot en snabb och friktionsfri normalisering.

Tiden för dagens provisorium måste därför ges en begränsning. Därefter bör ett ransoneringssystem efter vanliga principer införas. En rends trafikantgrupp, vindupskrik kan inte bli en stryktgrupp, ”utanför lagen”. En ransonering efter behovsprinciper och med respekt för rättviskraven måste bli nästa bud och det snart.

De journalister som lämnat Stockholms-Tidningen efter LO-köpet har utsatts för en grov överhalning i Metallarbetaren. Så här skriver tidningens redaktör, Göta A Svensson:

Förgät icke vad Cello och hans kumpaner har sagt! Några fast denna samsanhang vid samtal, på möten och konferenser och varbelet tidningsdebatten föres. Deras utmanande cynism och offensiva angrepp mot arbetarrörelsen bör ges svar som icke kan misstolkas. Låt dem skrika hyckiande storkapitalismen — i vars tjänst de varit, är och skall förbli — till glädje och uppbyggelse. Men fackföreningsmän, som duta upp med flatheten att smälli och beskedligt följa bibelordet att bära vända den vänstra kinden till då det får slag på den högra. Slå tillbaka i stället! Och slå på det verkligen kännas.

Mycket skrik och lite till. De frågvarande journalisterna har förklarat att de lämnar sin gamla tidning av åsiktsskäl, men denna bytt ägare. Det tycker vi att är Svensson skulle respektera i stället för att uppföra en indignationsskrtch med så grova medel.

TCO kräver stor vaksamhet mot fortsatt prisstegring

En modererad löneriörelse rekommenderas av TCO:s representantskap som höll ett extra sammanträde i Riksdagshuset på fördagen för att diskutera löner och priser. Konferensen leddes av TCO:s ordförande, Harald Adamson. Sekreterare Thord Wallin belyste den ekonomiska utvecklingen, och direktör Valter Aman framförde styrelsens synpunkter på den aktuella arbetsmarknadssituationen. Efter diskussion om löner och avtal gjorde representantskapet detta uttalande:

— Samhällsekonomin under året har i högre grad speglats av balans än under närmast föregående år. En viss avmattning i konjunkturutvecklingen kan noteras. Takten i produktionsökningen har minskat. Vissa finansieringssvårigheter har framträtt på investeringsområden bl a som en följd av den förda ekonomiska politiken. Både import och export har ökat omfattning. Fortsatt försämring i bytesbalansen noteras dock med ökade påfrestningar på valutareserven som följd. Prisregleringen har under större delen av 1956 varit effektivt begränsad. Den stegring av levnadskostnaderna som index kan väntas visa för den allra senaste tiden motiverar emellertid starkt något på stor vaksamhet och fasthet hos statsmakterna när det gäller att motverka fortsatta prisstegringar.

Bedömningen av framtidsutsikterna präglas av stor osäkerhet med hänsyn till det nyligen inträdda internationella spänningstillståndet, vilket bl a redan medfört prisuppgång på vissa viktiga råvaror och hränslen.

Mot bakgrunden av den här angivna ekonomiska situationen rekommenderar TCO:s representantskap en modererad löneriörelse för 1957. Hänsyn bör dock tas till de för betydande tjänstemansgrupper ogynnsamma boiefördhållandena.

Vid en försämring av det internationella läget med återverkningar på den nationella ekonomin förutsätter representantskapet att den lönepolitiska situationen blir föremål för förnyad prövning.

Ny organisationsplan

Utöver löneriorelsen behandlade representantskapet styrelsens förslag till ny organisationsplan. Den innebär att man efterströvar enhetliga tjänstemannaorganisationer med enbetliga arbetsvarparter, om inte bl a förhållandena för speciella yrkesgrupper motiverar annat. Som två förutsättningar för självständiga förbund skall gälla att organisationen har en tillräcklig numerär- och etableriar intimt samarbete med närstående organisationer. I regel skall självständiga organisationer upprätthållas var för sig för tjänstemän i respektive statlig, kommunal och privat tjänst. Vissa regler för gränsdragningen mellan TCO-förbunden har beslutats.

Förhandlingsstart i flera fack

För stuveriarbetet börjar avtalsförhandlingarna den 5 december. Transportarbetarförbundet har kommit överens med sina förhandlingsparter om att flytta uppsägningstiden för sina avtal till 31 december. I stor utsträckning går förbundets avtal ut den 28 februari.

— Den 6 december fortsätter de sjöunderade förhandlingarna för skogsarbetet i Norrland och Dalarna med byrådirektör Schmidt som ordförande. Man räknar med två dagars förhandlingar.

— Bryggeriernas avtalsförhandlingar börjar den 11 december. För bryggeriarna och Vin- och spritcentralen är avtalen uppsagda och går ut vid årsskiftet. Dag för förhandlingar med Vin- och spritcentralen är icke fastställd.

— Skofabrikerna avtalsförhandlar den 11 och 12 december.

— Chokladindustrins riksavtal blir det förhandlingar om den 12 december. Det utlöper vid årsskiftet.

— Den 14—16 december förhandlar sedan de sjöunderade avtalsförhandlingarna för skogsarbete i södra och mellersta Sverige.

— Träindustriförbunden och Träindustriarbetareförbundet börjar sina förhandlingar den 17—18 december för snickeri- och möbelindustrin. Industriarbetareförbundet har avtalskonferens för sågverksindustrin den 19 och dag för avtalsförhandlingar är inte bestämd.

— Fastighetsarbetarförbundet har flyttat uppsägningstiden för sina avtal till 31 december, samma dag som de utlöper. Den 14 december hålls avtalskonferens.

— Förhandlingarna mellan Textilindustriförbundet och Värvlagerförbundet om nytt avtal började på förlingarna.

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1

Telefon: 22 40 00
Telefonannonser: 24 66 00
för riksanstalt: 21 40 20
Telegramadress: *Dagnyheter*
Postgiro: 1814 (för abonnent)
nummer 1.817 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten* (Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Ståhlberg*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Rudholm*

Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: *Helge Hedborn*

PRENUMERATIONSPRISER
Å — Stockholmsnyhetsområdet
Stor-stockholms förorts tidningsområde inkl.

Månad	kr. 7:50	7:—
Kvartal	kr. 22:—	20:—
Halvår	kr. 43:50	39:—

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/7 1956 tillhandahålles på begäran.

Från starten nr 30 993

Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1956.

”Atle” dras loss under söndagen

De cirka 600 ton olja som den på Gåsörevet strandade stadsbyrtaren ”Atle” har ombord, började på lördagen pumpas över till tankern ”Brämaren” som av Mästerbåten sänts till platsen. Eventuellt skall man söka dra loss isbrytaren från grundet på söndagen.

”Atle” står på grundet ända till midskeppe och har ett vattendjup på sin lnsida mot Gåsörens fyrplats av fyra och en halv meter. Fartygets djupgående är sju meter.

Man har funnit en lucka på isbrytarens något för om midskepps. Den är svårtkomlig och har endast delvis kunnat tätas.

Isläget är oförändrat i Bottenhavet. De sista nio fartygen — fyra i Piteå, fem i Skellefteåhamn — är nu på väg ut, assisterade av isbrytarna ”Thule” och ”Tyr”. Därefter stängs sjöfarten på dessa hamnar för vinterhalvåret. Hela Bottenviken norr om Holmsörarna är smart täckt av is.

Isläggningen är ungefär en månad tidigare än normalt — den kalla sommaren har haft till följd att vattnet avkyins ovanligt tidigt.

dagen. De har sjöunderats tills vidare.

Beklädnadsarbetareförbundets konferens på lördagen i Stockholm och riksavtalen för konfektionsindustrin och damhattsfabrikationen anslöt sig till LO-linjen när den enhälligt godkände avtalsförslagen. En delegation på 17 personer utsågs. Förhandlingarna sker den 11 december inför borgmästare L-G Ohlsson-segs egarstisk ordförande. Ca 35 000 arbetare berörs av förhandlingarna.

Ajournerat vid Eskilstuna verktygs AB

Förhandlingarna inför förlikningsman Gullberg mellan Verkstadsföreningen mellan Eskilstuna barr- och verktygs AB på ena samt Industritjänstemannaförbundet på andra sidan om vissa tvister angående tjänstemännen i bolaget har ajournerats till 11 december. De av Industritjänstemannaförbundet varslade strejdåtgärderna har uppskjutits i avvaktan på resultatet av förhandlingarna.

Täck hela golvet med en mjuk kvalitetsmatta

då täcker Ni kraven på miljöbetonad mattkultur

Sveriges största hotell och restauranter

anlitar oss för all täckning av golv med mjuka mattor. Bland nyligen utförda leveranser kan nämnas:

Centralhotellet, Södertamn
Grand Hôtel, Stockholm
Rederi AB Svea, Stockholm
Rest. Tre Kronor, Stockholm
Stadshotellet, Arvika
Stadshotellet, Eskilstuna
Stadshotellet, Katrineholm
Stadshotellet, Köping
Stadshotellet, Västerås
Standard Hôtel, Norrköping
Vårdshuset, Nyköping

En gedigen mjuk matta över hela golvet, från vägg till vägg — en wilton eller chenille, enfärgad eller diskret mönstrad — det är en god början när Ni vill inreda ett rum speciellt trivsamt och ombonat. Det lönar sig ur alla synpunkter att välja en kvalitetsmatta. Den håller sig vacker på lång sikt och den är behaglig att gå på. Våra mattexperter hjälper Er att välja rätt matta ur vår stora kollektion — rätt både vad färg och kvalitet beträffar. Låt oss diskutera Edra mattproblem. Vi har resurser att tillgodose varje smakriktning.

Prisexempel

Svensk Chenille,
70 cm bredd.
Kr. 36:— per meter

Prima Wilton
ton-i-ton, 70 cm bredd.
Kr. 56:— per meter

Engelsk Wilton
småmönstrad, 70 cm bredd.
Kr. 40:— per meter

Sveriges största specialaffär i mattor

RINGSTRÖM & KHAN
SVEAVÄGEN 32 Stockholm C Tel. 23 11 55

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.